

EU-policyriktlinjer för idrottsnämnden

Beslutade i idrottsnämnden 2022-09-27

Inledning

Den 8 november 2021 antog kommunfullmäktige en ny EU-policy. Den klargör stadens övergripande inställning till det europeiska samarbetet. De principer som slås fast i EU-policyn ska ligga till grund för stadens nämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden. För att precisera stadens EU-policy ska berörda nämnder och bolagsstyrelser anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete, vilka ska utformas utifrån de verksamhetsspecifika förutsättningarna.

De tre principer som ska vägleda stadens EU-policyarbete är

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
2. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.
3. Staden ska verka för ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart, samt demokratiskt och innovativt EU.

EU:s inflytande på idrottsnämndens verksamheter

EU har liten formell makt inom idrottsområdet och det finns få lagstiftade eller tvingande regler som medlemsländerna måste följa. Idrottpolitiken är därmed till stor del ett nationellt ansvar. Däremot kan EU, direkt eller indirekt, påverka idrottpolitiken genom lagstiftning inom andra områden eller genom andra instrument. Några sådana områden är EU:s riktlinjer om fysisk aktivitet samt regelverket kring upphandling och fiske. Andra områden som inverkar på idrottsnämndens verksamhetsområde är den europeiska tillgänglighetslagen, samt olika program och fonder.

I enlighet med Lissabonfördraget, som trädde i kraft 2009, har EU som uppdrag att bidra till främjandet av europeiska idrottsfrågor. Arbetet ska beakta idrottens specifika strukturer, som ofta bygger på frivilliga insatser, och idrottens viktiga sociala och pedagogiska funktion. Idrottens europeiska dimension ska bland annat utvecklas genom att främja rättvisa och öppenhet i idrottstävlingar, samarbetet mellan relevanta organisationer och myndigheter samt genom att skydda idrottsutövarnas fysiska och moraliska integritet, i synnerhet gällande barn och ungdomar.

Den europeiska idrottpolitiken bygger numera framför allt på genomförandet av EU rådets rekommendation om att framhäva hälsofrämjande fysisk aktivitet som antogs 2013, EU:s riktlinjer om fysisk aktivitet, och utbyten av erfarenheter och bästa praxis både på nationell och på EU-nivå. Sveriges nationella folkhälsomål, som ligger till grund för mycket av stadens arbete inom idrottsområdet, är anpassade till EU:s riktlinjer om fysiskt aktivitet.

När det gäller offentlig upphandling har EU ett omfattande regelverk vilket i Sverige bland annat omvandlas till Lagen om offentlig upphandling (LOU). Förändringar i EU:s regelverk kan därför ha en stor inverkan på idrottsnämndens upphandlingar. Regelverket syftar till att säkerställa den fria rörligheten på EU:s inre marknad samt att den offentliga upphandlingen öppnas upp för konkurrens. Reglerna bidrar också till att säkra att offentliga medel används på ett effektivt sätt. Regelverket bygger på fem EU-rättsliga principer: icke-diskriminering, likabehandling, proportionalitet, öppenhet och ömsesidigt erkännande.

Den europeiska tillgänglighetslagen syftar till att undanröja hinder i vardagen för personer med funktionsnedsättningar och möjliggöra fullt deltagande i samhället. Bland annat genom att säkerställa att produkter och tjänster på den inre marknaden är tillgängliga även för denna målgrupp. Bestämmelserna har således viss inverkan på nämndens verksamhet. Lagen är utformad som ett direktiv, det vill

säga att den ställer generella krav på utformandet utan att gå in i tekniska detaljer om hur produkter och tjänster ska utformas.

Även fiskevård med exempelvis fiskutsättning och engagemang i vattenvårdsfrågor ligger inom nämndens ansvarsområde.

EU har exklusiva lagstiftningsbefogenheter när det gäller bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken, men enligt ett rådsbeslut från 2017 ska fritidsfisket endast övervägas på EU-nivå i speciella fall och när det finns ett tydligt mervärde. Flera nämndrelevanta frågor är dock reglerade på EU-nivå. Det finns till exempel ett försäljningsförbud för fritidsfiskets fångster sedan 2011.

EU:s program för utbildning, ungdomar och idrott, Erasmus+, har potential att påverka nämndens verksamhetsområde på flera sätt. Ett sätt är att stödja samarbetspartnerskap som ska främja ökat idrottande och fysisk aktivitet, dubbla karriärer för idrottare, förbättra idrottens styrelseformer samt bidra till social inkludering och lika möjligheter inom idrotten. Organisationer, myndigheter och andra aktörer kan utveckla, utbyta och genomföra innovativa metoder inom idrotten. Erasmus+ stödjer också ideella europeiska idrottsevenemang. Det kan handla om planering, utbildning, utvärdering, information eller själva genomförandet av evenemanget.

Sedan 1973 har kommissionen utfärdat fleråriga miljöhandlingsprogram som beskriver kommande lagförslag och mål för EU:s miljöpolitik. I april 2022 beslutade europaparlamentet och rådet om det åttonde miljöhandlingsprogrammet som ska gälla fram till 2030.

Miljöhandlingsprogrammet bygger vidare på ett antal strategiska initiativ och fastställer sex sammankopplade tematiska prioriterade mål som ska gälla fram till och med den 31 december 2030.

Målen är:

a) Snabbt och förutsägbart minska växthusgasutsläppen och samtidigt förbättra upptag genom naturliga sänkor i unionen, för att uppnå 2030 års mål för minskning av växthusgasutsläppen i enlighet med förordning (EU) 2021/1119, i linje med unionens klimat- och miljömål och samtidigt säkerställa en rättvis omställning där ingen lämnas utanför.

b) Göra fortsatta framsteg när det gäller att förbättra och integrera anpassningsförmågan, inbegripet på grundval av ekosystemansatser, bygga upp motståndskraften och anpassningen och minska sårbarheten för klimatförändringar i miljön, samhället och inom alla ekonomiska sektorer, samtidigt som man förbättrar förebyggandet av, och beredskapen för, väder- och klimatrelaterade katastrofer.

c) Göra framsteg mot en välfärdsekonomi som ger tillbaka mer till planeten än den tar, och påskynda omställningen till en giftfri cirkulär ekonomi med regenerativ tillväxt, där resurser används effektivt och hållbart och där avfallshierarkin tillämpas.

d) Eftersträva nollföröreningar, även med hänsyn till skadliga kemikalier, i syfte att uppnå en giftfri miljö, inbegripet för luft, vatten och mark, såväl som ljus- och bullerföröreningar, samt skydd för människors, djurs och ekosystems hälsa och välbefinnande mot miljörelaterade risker och negativa konsekvenser.

e) Skydda, bevara och återställa den biologiska mångfalden i havet, på land och i inlandsvatten, både i och utanför skyddade områden, bland annat genom att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald och förbättra tillståndet för ekosystemen och deras funktioner och de tjänster de tillhandahåller och genom att förbättra tillståndet för miljön, särskilt luft, vatten och mark, samt genom att bekämpa ökenspridning och markförstöring.

f) Främja miljömässiga aspekter av hållbarhet och väsentligt minska viktiga miljö- och klimatpåfrestningar i samband med unionens produktion och konsumtion, särskilt på områdena energi, industri, byggnader och infrastruktur, rörlighet, turism, internationell handel och livsmedelssystem.

Idrottsnämnden påverkas av dessa mål, men har i vissa fall egna krav som är högre på grund av verksamhetens förutsättningar. Till exempel är nämndens verksamhet mer energikrävande än stadens och landets genomsnitt.

EU:s gällande ramdirektiv om avfall syftar till att förenkla EU:s avfallspolitik genom att inrätta en ram och nya mål med fokus på avfallsförebyggande. Det fastslår grundläggande begrepp och definitioner på området avfallshantering, inklusive definitioner av avfall, materialåtervinning och återvinning. De uppsatta målen som rör idrottsverksamheten är följande:

- Ett gemensamt EU-mål om materialåtervinning av 65 procent av det kommunala avfallet senast 2030.
- Ett gemensamt EU-mål om materialåtervinning av 75 procent av förpackningsavfallet senast 2030.
- Främjande av ekonomiska instrument för att motverka deponering.
- Enklare och bättre definitioner och harmoniserade beräkningsmetoder för materialåtervinningsgrad i hela EU.

EU har beslutat om en förordning om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach). Reachförordningen fungerar idag som EU:s nya ram för reglering av utveckling och testning, tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av kemikalier. Syftet med Reachförordningen är att skydda människor och miljö på ett bättre sätt mot eventuella risker med kemikalier samt att främja hållbar utveckling.

Vägledande principer för idrottsnämndens EU-policyarbete

Idrottsnämnden ska i enlighet med kommunfullmäktiges EU-policy arbeta aktivt med EU-frågor för att ta tillvara stadens och stockholmarnas intressen. Arbetet ska ske i samverkan med stadsledningskontorets internationella enhet, berörda förvaltningar och kommunala bolag. Nämndens EU-arbete tar sin utgångspunkt i de principer som slås fast i EU-policyen, nämligen att:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
2. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.
3. Staden ska verka för ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart, samt demokratiskt och innovativt EU.

Idrottsnämnden välkomnar europeiskt samarbete och kostnadseffektiva EU-satsningar som syftar till att öka fysisk aktivitet, integration och delaktighet i staden och i Europa. Det är till exempel angeläget att EU:s regelverk om offentlig upphandling ger staden stora möjligheter att ställa krav på social hänsyn. EU-lagstiftning måste dock först och främst ta hänsyn till de lokala förutsättningarna. Det ligger i nämndens intresse att idrottspolitikerna primärt förblir ett kommunalt och nationellt ansvar, vilket kommer att bevakas och försvaras. Subsidiaritetsprincipen ska därför vara vägledande för nämndens EU-policyarbete. Allmännyttiga tjänster ska organiseras nära användarnas behov, och i Stockholm är det stockholmarna själva som vet bäst hur deras stad ska organiseras. Detta betyder att EU ska undvika detaljstyrning och vidta åtgärder endast när medlemsstaterna inte själva kan nå överenskomna mål.

Svenska städer påverkas i en stor utsträckning av EU-initiativ, och enligt EU:s regionkommitté genomförs närmast 70 procent av EU:s lagstiftning på lokal och regional nivå. För att verka för att EU:s beslut är väl avvägda och väl underbyggda ska idrottsnämnden därför besvara förfrågningar, remisser med mera om relevanta EU-initiativ när tillfälle ges.

förnyelsebar energi. Det finns dock skillnader gällande de uppsatta målen som beskrivs enligt följande:

Minskade utsläpp

När det gäller minskade utsläpp har staden ett betydligt högre mål. EU:s mål är att uppnå minskade utsläpp med 40 procent år 2030 medan stadens mål ligger på 1,5 ton per invånare år 2023 vilket motsvarar en minskning av utsläppen med över 70 procent. Idrottsnämnden strävar att bidra till stadens mål om en fossilfri organisation 2030 och ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040. Dock ska det noteras att EU:s mål gäller för nationerna i sin helhet.

Ökad energieffektivitet

EU har genom sin ram för klimat- och energipolitiken åtagit sig att uppnå en energieffektivisering med 20 procent fram till 2020 och 27 procent fram till 2030 jämfört med 1990 års nivåer. Stockholms stads ambition gällande energieffektiviteten låg på samma nivå som EU:s uppsatta mål fram till 2015. Idrottsnämnden arbetar i enlighet med stadens nya miljöprogram 2020-2023 där etappmålet för energieffektivitet sattes till 10 procent fram till 2023 och huvudmålet 50 procent fram till 2050 med 2018 som referensår.

Ökad andel förnyelsebar energi

Stockholms stads miljöprogram och EU:s ram för klimat- och energipolitiken har en samstämmighet i att ökningen av andelen förnyelsebar energi utgör ett viktigt steg för att bekämpa klimatförändringarna. EU:s vägledande mål är att öka andelen förnyelsebar energi med 27 procent fram till 2030 jämfört med 1990 års andel. Idrottsnämndens och stadens strategi är att öka produktionen av förnyelsebar energi i syfte att uppnå målet om ett Stockholm som är fossilfritt och klimatpositivt till 2040.

Avfall

Avfallshantering är en viktig del av stadens miljöarbete. Åtgärder inom avfallsområdet ger möjlighet att begränsa klimatpåverkan. Idrottsnämnden arbetar i enlighet med stadens avfallsplan 2020-2023 för att sänka mängden avfall per stockholmare och bidra till en giftfri miljö i Stockholm.

Stadens avfallsplan tar upp samma prioriterade områden som EU. EU:s och stadens strategi gällande avfallshantering skiljer sig i följande:

- Staden fokuserar mer på matavfallshantering. Stadens avfallsplan har konkreta målsättningar som innebär att återvinna 100 procent av det tillgängliga matavfallet till år 2023. EU:s avfallspolitik saknar däremot målsättningar eller riktlinjer gällande hanteringen av matavfall.

- EU har satt upp konkreta mål gällande materialåtervinning och förpackningsavfall med en återvinning på 65 procent respektive 75 procent fram till 2030. Staden tar upp återvinningen av material och förpackningar i den nya avfallsplanen som inkluderar konkreta åtgärder, men däremot inte målsättningar i procent.

Kemikalier och plast

Stadens idrottsanläggningar omsätter en stor mängd kemikalier till drift, tvätt och städning. Däremot är det bara en liten del som ligger under idrottsnämndens ansvarsområde idag. Idrottsnämnden ansvarar idag endast för städkemikalier. Driftkemikalier vid ishallar, fotbollsplaner samt simhallar ligger under fastighetsägarens, i huvudsak fastighetsnämndens, ansvar.

För att uppnå en bättre tillsyn av sina kemikalier har idrottsnämnden samtliga kemikalieprodukter registrerade i stadens kemikalierregister. Det bygger på samma koncept som EU:s register. Det är ett viktigt verktyg som ger nödvändig information om kemikalierna, riskbedömningar samt indikation på vilka kemikalier som bör bytas ut mot mindre farliga eller ofarliga kemikalier.

En viktig miljöfråga som har varit högaktuell under de senaste åren är spridningen av mikroplaster samt minskad användning av plast. Idrottsnämnden har vidtagit flera åtgärder för att motverka spridningen av mikroplaster vid stadens samtliga konstgräsplaner. År 2019 beslutade EU om ett nytt direktiv som ska minska plastanvändningen. Parallellt har idrottsnämnden minskat plastanvändningen inom idrottsverksamheten tre år i rad och arbetar vidare för att minska användningen ytterligare samt utöka sorteringen av plastavfall.

Hur idrottsnämnden ska arbeta för att få genomslag för sina ståndpunkter

Idrottsnämnden ska arbeta strategiskt och kontinuerligt enligt nämnda principer och med de frågor som är relevanta inom idrottsområdet. Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för stadens EU-arbete och allt påverkansarbete gentemot EU ska ske i nära samarbete med kommunstyrelsen, såväl som med andra berörda förvaltningar och kommunala bolag. Nämnden ska därför fortsätta, och utveckla, sitt deltagande i stadens internationella nätverk och andra relevanta samarbetsorgan i staden. Nämnden fortsätter dessutom specifikt sitt samarbete med fastighetsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden för att nå de uppställda miljömålen och säkerställa att kemikalier används i avsett syfte och på rätt sätt.

Nämnden avser även att identifiera och där så är lämpligt ingå i europeiska nätverk inom de valda arbetsområdena. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är en kanal som går att använda i det europeiska policyarbetet liksom Stockholmsregionens Europakontor. En prioriterad samarbetsorganisation är även EUROCITIES, som samlar drygt 130 stora europeiska städer. Organisationens målsättning är att bidra till erfarenhetsutbyte mellan städerna, bidra med kunskap om EU och bedriva lobbying gentemot EU-institutioner. Idrottsnämnden ska aktivt delta i organisationens arbete i relevanta sammanhang och när tillfälle ges.

Idrottsnämnden anser att det är viktigt att bedriva ett aktivt EU-policyarbete för att påverka policyinriktningen på idrottsområdet i Europa. Följande konkreta aktiviteter är aktuella för nämndens EU-engagemang:

- Bevaka EU-policyfrågor inom nämndens verksamhetsområden;
- I prioriterade frågor delta i konferenser och aktiviteter inom EU-samarbetet;
- Delta i EU-projekt som bidrar till verksamhetsutveckling.

Aktivitetserna ovan kommer vara ett sätt att från lokal nivå kunna påverka policy på nationell och EU-nivå, men det finns även ett behov av kunskapshöjande insatser kring EU-frågor internt. Vissa insatser har gjorts för att informera om möjligheterna till europeiskt samarbete och projektfinansiering genom EUs olika fonder. För att ytterligare stimulera intresse och kunskap samt få en koppling till verksamhetsnytta ska målgruppsanpassade informationsinsatser genomföras. De bör ske i en europeisk kontext snarare än allmän EU-information, i nära samverkan med kommunstyrelsen.